

a. Kibir

Kalbin hastalıklarından biri de kibirdir. **Kibir**; hak ve hakikati kabul etmeyip, kendisini yüksek görmek, başkalarının fevkinde sanmaktır.

Kibrin sebebi, cehalettir ve muhakeme noksanlığıdır. Halık-ı Azim'in kudret ve azametini düşünen ve bilen bir insan, katiyen kibir ve gurur hastalığına düşmez.

Kibir ve gurur sahibi, güzel ahlâk ve seciyelerden mahrum olduğu için, hiç kimse tarafından sevilmez.

Kibriya ve azamet, ancak kudreti sonsuz, hadsiz kemal ve cemal sahibi olan Zat-ı Akdes-i İlahiyeye mahsustur. Cenab-ı Hak bir hadis-i kudsîde:

“Kibriya ve azamet hususunda kendisiyle çekişecek kimseyi cehenneme atacağını”¹

haber vermiştir. Bu âlî sıfatlar aciz, kusurlu ve muhtaç insanlara yakışmaz.

Bir arif-i billah'ın dediği gibi;

*“Kibriya ve azamet Hakka yarar,
Kul olanda bu sıfatlar ne arar?”*

Şeytan gururlandığı için Allah'ın huzurundan kovulmuştur. Şeytana aldanan Firavun ve Ebu Cehil gibi münkirlerin çoğu kibirlerinden dolayı küfre düşmüşlerdir.

Bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmuştur:

“Zalimler ve büyüklenenler, insan şeklinde karınca olarak haşredilecekler, ayaklar altında ezilerek cehenneme gireceklerdir.”²

Kibir, inkârda çok önemli rol oynadığından, Cenab-ı Hak insanları kibirden korumak

için Kur'an'da sık sık uyarmaktadır:

“Hem kibirli kibirli yürüme! Zira ne yeri yarabilirsin ne de boyca dağlara erişebilirsin...”³

“Kibirli davranarak insanlardan yüzünü dönme, çalılı çalılı yürüme! Çünkü Allah kibirle kasılan, kendini beğenmiş, övünüp duran kimseleri asla sevmez.”⁴

Kibir iki kısımdır. *Birincisi*, Firavun ve Ebu Cehil gibi Allah'a ve Peygamber'e karşı kibirlenip küfre düşmektir. Hazret-i Peygamber Efendimiz (asm.) şöyle buyurmuştur:

“Kalbinde zerre kadar iman bulunan cehenneme girmez. Kalbinde zerre kadar kibir bulunan bir kimse de cennete giremez.”⁵

Bu hadisteki kibir, Allah'a ve Peygamberlere karşı yapılan kibirdir.

İkincisi de insanlardan kendisini büyük görüp, onlarla alay ve istihza etmektir. İnsanlarla alay etmek ve kibirlenmek insanı dinden çıkarmaz; fakat günahkâr eder... Kibirlenmek, insana karşı da olsa günahtır ve haramdır. Servetiyle, makam ve mevkiisiyle veya ilmiyle kibirlenenlere Allah merhamet nazarıyla bakmaz.

*Kibrin kalpten sökülüp, atılmasının yegane çaresi; **ilim ve ameldir.*** Aczini, kusurunu, fakrını ve zaafını idrak eden, kibirden dolayı helak olacağını, büyüklük ve azametini Allah'a ait olduğunu bilen ve ubudiyet vazifesini yerine getiren bir insan bu hastalıktan kurtulur. Kibir ve gurur yerine tevazu göstermek insanı daha fazla yüceltir, itibar sahibi eder.

Bediüzzaman Hazretleri, kibrin ve tevazunun kaynaklarını şu ifadeleriyle gayet güzel bir şekilde ortaya koymuştur:

“Her adam için, heyet-i içtimaiyede görmek ve görünmek için mertebe denilen bir penceresi vardır. O pencere kamet-i kıymetinden yüksek ise, tekebbür ile tetavül edecek; eğer kamet-i kıymetinden aşağı ise, tevazu' ile tekavvüs edecek ve eğilecek.. tâ o seviyede görsün ve görünsün. İnsanda büyüklüğün mikyası; küçüklüktür, yani tevazu'dur. Küçüklüğün mizanı; büyüklüktür, yani tekebbürdür.”⁶

Peygamber Efendimiz (asm.) bir hadis-i şerifinde şu beş şeye hayret ettiğini bildirmiştir:

“Hayret bütün hayret onadır ki,

a) Allah’ın yaratmalarını görüp dururken, Allah’a ortak koşar.

b) İlk yaratılışı görür de ikinci yaratılışı inkâr eder.

c) Her gün her gece ölüp dirilip dururken; öldükten sonra dirilmeyi inkâr eder.

d) Cennete ve cenneti verene iman eder de yine dar’ü-l gurur (aldanma dünyası) için çalışır.

e) Evvelinin bulanık bir nutfe, ahirinin mülevves bir ciyfe olduğunu bilir de yine tekebbür ve tefahur eder.”

“Evet gurur ile insan maddî ve manevî kemalât ve mehasinden mahrum kalır. Eğer gurur saikasıyla başkaların kemalâtına tenezzül etmeyip, kendi kemalâtını kâfi ve yüksek görürse, o insan nâkıstır. Böyle insanlar, malûmat ve keşfiyatlarını daha yüksek görmekle, eslaf-ı izamın irşadat ve keşfiyatlarından mahrum kalırlar. Ve evhama maruz kalarak bütün bütün çizgiden çıkarlar. Halbuki eslaf-ı izamın kırk günde yaptıkları bir keşfiyatı, bunlar kırk senede bulamazlar.”

Dipnotlar:

[1](#) Ebu Davud, Libas, 25; İbn-iMace, Zühd, 16.

[2](#) Tirmizi, Kıyame, 47; Ahmed b. Hanbel, II. 179.

[3](#) İsrâ Sûresi, 17/37.

[4](#) Lokman Sûresi, 31/18.

[5](#) Müslim, İman 147, 148, 149; Tirmizi, Birr, 610; Ebu Davut, Libas, 26; İbn-i Mâce, Mukaddime, 9, Zühd, 16.

[6](#) Mektubat, s. 477.